

Indra Artemjeva

Nesen apciemoju savu kādreizējo vācu valodas skolotāju. 18.februārī viņa svinēja 85 gadu jubileju. Līvānu iedzīvotāja

Gaida Zieda ar tēva gatavoto ozola rumbu rokās

Aukstas rokas, karsta sirds

Gaidas kundze dzimusi 1929.gadā, Līvānos. Tolaik Līvānos slimnīcas nebija, dzemdības pieņēma privātārsts, kura māja atradās tagadējā Stacijas ielā. „Vecāki stāstīja, ka todien, kā jau februāra vidū, bija liels sals, bet krāsni istabā, kur es nācu pasaulē, sāka kurināt tikai tad, kad mana mamma jau bija ieradusies. Laikam tādēļ man visu mūžu ir tik aukstas rokas” – smaida Ziedas kundze un sniedz sveicienam roku.

Saka, ka aukstas rokas liecina par karstu sirdi. Gaidas Ziedas gadījumā šim teicienam ir pilnīga taisnība. Viņas sirds pukst par visiem savējiem – tuviniekiem, draugiem, saviem bijušajiem un esošajiem skolēniem. Par kādreizējiem kolēģiem. Par Līvāniem, kuros viņa ir dzimusi, augusi un visu mūžu nodzīvojusi. Par taisnīgumu.

„Sāp sirds par Līvānu ezeru, kurš sliktas caurteces dēļ pamazām pārpurvojas un kuru, laižot notekūdeņus, piesārņo gan viens otrs vietējais, gan uzņēmumi, kuru teritorijas atrodas pie ezera. Man pašai vairs neko daudz nevajag, es savu mūžu jau esmu nodzīvojusi, bet ezers ir vērtība, kas paliks nākamajām paaudzēm, un tas ir jāglābj” – saka Gaidas kundze. Viņa atceras, kādas peldvietas savulaik tur bijušas – visi pilsētas bērni un pieaugušie gājuši peldēties. Skolotājas Ziedas māja atrodas ezera krastā. Māju savām rokām būvējuši viņas vecāki, pie ezera

ritējusi viņas dzīve, tāpēc ir sāpīgi noskatīties, kā tas pārvēršas.

Gaidas kundzei rūp viss, kur viņa jūt netaisnību vai redz kādu nesakohtu vietu tuvējā apkārtnē. Varbūt daļēji tāpēc, ka cīņas spars viņai asinīs. „Mans tēvs neatkarīgās Latvijas laikā bija pirmās Līvānu domes sastāvā. Tā pirmā dome panāca, ka ielu nobruģēja, uz muižas pamatiem uzcēla Balto skolu, uzbūvēja slimnīcu, staciju. Lai Līvānos panāktu pirmās skolas būvniecību (kura saucās Līvānu valsts sešklasīgā pamatskola) un tam nepieciešamo finansējumu, viņš braucis pie Raiņa, kurš toreiz bija izglītības ministrs. Nācās nopietni „pacīnīties”. Tēvs teica – ja pa durvīm izdzina, gluži jau pa logu iekšā nekāpis, bet atradis iespēju, kā atgriezties. Viņš savu panāca”.

Garlaikoties nav laika

Sarunas laikā pie Gaidas kundzes durvīm piekļauvē. Tā esot kaimiņiene Rita. Ritas kundzes pirmie vārdi, ienākot pa durvīm, ir: „Atkal kāds ciemiņš!” Ciemiņi šajās mājās esot bieža parādība. Kaimiņiene Rita atnes tikko ceptu ābolkūku. Un tas esot regulāri. „Rita ir daudz vairāk kā kaimiņiene. Viņa man ir tāds šefs, ka tik turies. Tāpēc vien jādzīvo. Jau nolēmām, ka pavasarī kopā stādīsim plūmes”.

Jāstāda plūmes, jākopj dārzs, jātulko, jāmaca vācu valoda. Gaidas kundze ceļas ap pus astoņiem, kurina krāsni, uzvāra sev tasi smaržīgas kafijas. „Tas ir vienīgais, ar ko atļaujos sevi palutināt – ar labu dabisko kafiju,” – viņa teic.

Pēcpusdienā nāk skolēni. Pa vienam. „Tagad man ir tikai 4 skolēni, bet kādi tie ir! Pie manis nenāk tie, kuri negrib mācīties, bet tādi, par kuriem nav jāsarkst. Ieinteresēti un centīgi. Brīnišķīga jaunatne. Varbūt kaut kur ir arī citādi, bet es sastopu tikai tādus. Kad man bija dzimšanas diena, es saņēmu apsveikumus no saviem bijušajiem skolēniem ārvalstīs. Nosaukšu tikai dažus piemērus – no Francijas, Itālijas, Beļģijas, par Vāciju jau nerunājos. Vai nav prieks? Viņi arī te šad tad parādās, un garām nepaieš neviens. Neņem ļaunā, ka kādreiz esmu tos nostostējusi.”

Taisnības labad jāsaka, ka skolotājai stostēšanu nevar pārmest. Vienmēr laipna, sirsnīga un pacietīga, bet prot iemācīt vācu valodu tā, ka stundās apgūtais paliek atmiņā uz mūžu.

Vēl viņa daudz lasa grāmatas, ko no bibliotēkas atnes kāda no izpalīdzīgām kaimiņienēm, dažreiz tās pērk. „Vakarā atkal pakurinu krāsni. Tad vēl tie tulkošanas darbi – jau daudzus gadus palīdzu tulkošanā Līvānu luterāņu baznīcai, arī mūzikas skolai. Man nav laika garlaikoties. Visu laiku saku: paldies Dievam, kādam ir vajadzīgas manas zināšanas. Tā man tā diena paiet.”

Skolotāja līdz sirds dziļumiem

Skolotājas profesiju viņa savulaik apguvusi Rīgas pedagoģiskajā institūtā. Sākumā minētajā augstskolā studējusi baltu filoloģiju, bet vēlāk Kijevā – vācu valodu. Lielāko daļu darba mūža Gaida Zieda nostrādājusi Līvānu vakarskolā – gan skolotājas, gan direktores statusā. „Vakarskolā skolēniem tolaik bija jāmacās no septiņiem vakarā līdz pus divpadsmitiem naktī. Arī uzņēmumu vadītāji rūpējās, lai viņu strādnieki iegūtu

vismaz pamatizglītību. Klases bija stikla fabrikā, kūdras fabrikā – skolotāji gāja uz turieni. Un bija arī klases Baltajā skolā. Strādāja aptuveni 10 skolotāji.”

Ziedas kundzei pedagoģija ir dziļi sirdī, arī tuvinieki ir bijuši pedagogi. Bioloģijas skolotājs bija viņas vīrs. Tāpat māsa, kura šobrīd dzīvo Jelgavā – visu mūžu sākumskolas skolotāja.

Jautāju, vai Gaidas kundzei nekad nav bijusi vēlme pārcelties uz dzīvi citur. „Mans paps te nodzīvojis kopš 1912.gada, mācījās te par ratu meistaru, un kopš tā brīža mūsu ģimenē tāda doma nav pavidējusi.” Gaidas vecāki iepazinušies Krievijā, kurp bija devušies bēgļu gaitās. Pēc Pirmā pasaules kara atgriezās Latvijā. Tēvs bija kalpu bērns, bet mamma bagātu saimnieku meita. Mātes vecāki nav pieņēmuši nabadzīgo zemnieku. Tā nu Gaidas kundzes māte pametusi dzimto pusi un mīlestības vadīta devusies tēvam līdz Latgali, Līvāniem. Gaidas kundze stāsta, ka viņas tēvs par savu dzīvi un tiem laikiem uzrakstījis sešas grāmatas. Tagad tās iet no rokas rokā, grāmatas ar interesi lasa mazmeitas.

Par draudzību un atbildību

Lai gan Gaidas kundzei apkārt ir daudz labu draugu un kaimiņu, kas apciemo un neatsaka palīdzību, viņas vārdos jaušamas skumjas. Visi tuvākie cilvēki ir tālu prom – mazdēls dzīvo Vācijā, divas mazmeitas citās Latvijas pilsētās. Abi viņas dēli jau aizsaulē. Tomēr, nenoliedzami, viņa ir bagāta – kopumā 3 mazbērni un 7 mazmazbērni. Mazmazbērni gandrīz visi esot puikas, tikai viena meitene. Tikšanās reizes ar viņiem ir lielākos svētkos vai piemiņas dienās. Un vēl Gaidas kundzei bijusi laime iepazīt īstu draudzību. „Es katram cilvēkam novēlu draugus un draudzību. Man ir draudzene Elza jau no 5.klases – tā ir mūža draudzība. Vispār tas ir fenomens – visu dzīvi būt draugiem. Jo ir pārejošas draudzības un labi kontakti, bet tas kaut kā aiziet, pārtrūkst. Īsta draudzība saglabājas visu mūžu. Un tā jau ir ne vien draudzība, bet arī vesela vēsture”.

Tikšanās noslēgumā runājām par dzīvi un likteni. Par to, cik daudz mēs paši varam ietekmēt un lemt. Gaidas kundze uzskata, ka daudz ko ietekmē tieši apstākļi. Viņa tic liktenim, tomēr uzskata, ka tikpat nozīmīgi ir tas, kā tu pats rīkojies un kādu parādi sevi konkrētajos apstākļos.

„Cilvēks neizvēlas. Ko tu vari pats izdarīt? Lielākoties tomēr visu nosaka apstākļi... Es ticu liktenim. Cilvēkam ir jāsaņem viss – gan labais, gan sliktais. Arī šausmas jāsaņem. Tomēr ir lietas, ko cilvēks var pats ietekmēt – tas ir būt godīgam un atbildīgam. Šīs lietas man vecāki ir iemācījuši. Iemācījuši strādāt. Atbildēt par savu darbu, savu vārdu. Latvijas laikos nebija nekādu līgumu, nekā. Bija vārds, ko cilvēks deva. Mans tēvs miris pirms vairāk kā 40 gadiem, bet viņu vēl tagad atceras. Visi zināja, ka viņa dotajam vārdam var ticēt. Esmu visu mūžu vecākus cienījusi, viņi man vēl tagad ir piemērs. Lepojos, ka esmu Zieda meita, tāpat arī mani mazbērni un mana māsa – esam lepnī par savām saknēm. Un es novēlu katram cilvēkam – lai viņam būtu tādi vecāki, uz ko balstīties, no kā mācīties. Saviem vecākiem gribu no sirds pateikties”.